

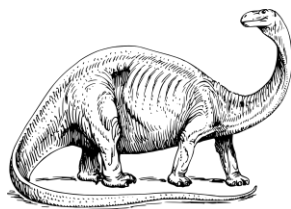

BABYLON

ROZUMÍME SI?

MĚSTSKÉ KOLO 2025
KATEGORIE 5. ROČNÍK

JMÉNO:
ŠKOLA:

Ahoj, gratulujeme ti, že ses dostal/a do městského kola soutěže Babylon. Ve školním kole jsme si přečetli o vývoji planety Země a dozvěděli jsme se o jednotlivých obdobích, o zajímavých druzích zvířat. Také už víme, že v Moravském zemském muzeu můžeme navštívit výstavu našeho slavného kreslíře Zdeňka Buriana. O něm a o dalších zajímavostech si něco přečteme na následujících stranách.

V tomto kole se dozvíš více o trilobitech, dinosaurech a přečteš si zajímavý rozhovor. Zkusíš si opět vyřešit úkoly s těmito texty související. Před sebou budeš mít ukázky z knih, časopisů a internetových stránek, ke kterým se budou tyto úkoly vztahovat. Dobře si přečti všechny texty a úkoly, abys věděl/a, co máš dělat. Na městské kolo máš 60 minut. Hodně štěstí!

Symbolem druhohor je bezesporu dinosaur. I předchozí velká éra má svůj jasný zvířecí symbol – prvohory byly obdobím, s nímž si většina lidí spojí jediného živočicha – trilobita! O něm si teď přečteme v prvním textu¹, ke kterému se vážou úkoly 1–3.

TAJEMSTVÍ TRILOBITŮ

Trilobiti nebyli ani zdaleka tak velcí jako dinosauři – největší známý trilobit byl dlouhý jen 72 centimetrů. Nemohli se dinosaurům rovnat ani svou různorodostí. Všechny druhy vypadaly víceméně Trilobiti stejně a lišily se jen v detailech. V jednom však dinosauři trilobiti přetrumfli – na Zemi existovali dlouhých 270 milionů let, dinosauři „jen“ asi 170 milionů let. První trilobiti se objevili na začátku prvohor, ti poslední zahynuli při hromadném vymírání na rozhraní prvohor a druhohor.

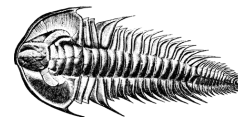
Na rozdíl od výhradně suchozemských dinosaurů byli trilobiti pouze obyvateli mořští živočichové, jejichž domovem bylo především dno mělkých oceánů. Velké množství nalezených fosilií naznačuje, že tu žili v ohromných nejznámějšími počtech. Živili se různě – některé druhy byly aktivními dravci, jiné mrchožrouty a nějaké druhy se musely spokojit s filtrováním droboučkého planktonu. Jaký živočich byl úhlavním nepřítelem trilobitů, není jisté. Pravděpodobným kandidátem však je až 90 cm dlouhý členovec jménem *Anomalocaris*. Po kořisti pátral jsou velkýma složenými očima. Když ji objevil a dohnal, uchopil ji dvojicí chapadel prvohorních a poslal do úst plných tvrdých destiček. O jejich moři schopnosti rozdrtit odolnou vnější kostru trilobita vědci ale dodnes spekulují.

¹ <https://www.abicko.cz/clanek/precti-si-priroda/21369/tajemstvi-trilobitu-prvni-zkamenela-vajicka.html> (upraveno)

ÚKOL 1: V textu o trilobitech jsou ukrytá **SLOVA NAVÍC, KTERÁ TAM NEPATŘÍ** – takzvaní vetřelci. Pokud je najdeš všechna a logicky je seřadíš, vznikne ti věta. Slova v textu zakroužkuj a výslednou **VĚTU NAPIŠ PRAVOPISNĚ SPRÁVNĚ NA LINKU**.

Věta složená z vetřelců:

ÚKOL 2: Najdi v textu **ANTONYMA – OPAKY** k uvedeným slovům, nalezená slova napiš na linku, můžeš je napsat ve stejném tvaru, jako jsou uvedena v textu, nebo v 1. pádě.

krátký	_____	vodní	_____
poslední	_____	stejně	_____

ÚKOL 3: Přiřaď **K ZAČÁTKU VĚT JEJICH POKRAČOVÁNÍ** související s textem o trilobitech. Jeden začátek může mít více logických dokončení. Vyber vždy jedno správné dokončení věty a napiš vybrané písmeno do rámečku. Písmena se v rámečcích nesmí opakovat.

Trilobiti

☐

Druhy

☐

V prvohorách

☐

Na dně oceánů

☐

- A) žili trilobiti v ohromných počtech na dně oceánů.
- B) byli úhlavními nepřáteli trilobitů.
- C) nebyli nějak velcí, měřili maximálně necelý metr.
- D) ohrožovali trilobity členovci jménem *Anomalocaris*.
- E) se trilobiti živili také jako dravci nebo mrchožrouti.
- F) trilobitů žily v oceánech a živily se různě.
- G) žili v prvohorách a existovala jich celá řada druhů.
- H) byli trilobiti dravci, mrchožrouty nebo filtrovali plankton.

Trilobiti žili v mořích a oceánech, ale život se poté začal rozvíjet na souši. V druhohorách se již vlády chopili dinosauři. Nejstrašnější predátoři nebo ne, pro nás jsou zajímaví dodnes! Pojďme si nyní přečíst báseň², která je právě o tomto období. K básni se vážou úkoly 4–6.

V době zvané druhohory
hostil náš svět zvláštní _____.
Já bych, Vojto, _____ skryš,
kdyby ke mně přišli blíž.
Co ty? Ty se _____?

Vojtík má dost _____!
Neuteče, ani když se kousek od nás ukáže
triceratops rohatý.
Ten, kterému člověk sahá
asi někam po paty.

Brontaurus býložravý nesezobne Vojtu z trávy.
Já bych si však _____ pozor,
kam se obr chystá hnout.
Má totiž tak velké nohy,
že by nás mohl rozšlápnout.

² <https://modryslon.cz/leporelo-dinosauri/> (Vojta Menšík a dinosauři, ISBN 978-80-7605-075-4)

ÚKOL 4: Dopln SLOVA Z NABÍDKY NA VYNECHANÁ MÍSTA V TEXTU. Pozor! Slova nevyužiješ všechna a musíš je dát do správného tvaru. Báseň se rýmuje.

Nabídka slov: bytost, tvor, nebát, hledat,
dávat, kuráž, nos, utéct

ÚKOL 5: Najdi v básni a **NAPIŠ NA LINKY V 1. PÁDU SLOVA**, která mají následující **INDICIE**.

krátká vzdálenost mezi dvěma objekty, vzor hrad – _____

bytost se vzpřímeným tělem, rozumem, vzor pán – _____

místo vhodné pro schování něčeho, vzor píseň – _____

ÚKOL 6: Odpověz klidně **CO NEJSTRUČNĚJI** na otázky související s básní. Odpověď musí být ale jasná.

Kdo by hledal úkryt, kdyby k němu přišli druhohorní tvorové? _____

Proč by Vojtík před obrem z druhohor neutekl? _____

Proč brontosaurus nesezobne Vojtu z trávy? _____

Ve školním kole jsme se dozvěděli o výstavě kreslíře Zdeňka Buriana, jehož obrazy visí až do konce letošního roku v galerii v Anthroposu. Nyní se dozvíme něco o něm samotném v rozhovoru. Ale pozor! Rozhovor nemá otázky, pouze odpovědi. K textu³ se vážou úkoly 7–9.

ÚKOL 7: DOPLŇ K ODPOVĚDÍM KRESLÍŘE OTÁZKY, na které odpověď navazuje. Otázky si vymysli sám/sama. Každou **OTÁZKU NAPIŠ SPRÁVNĚ PRAVOPISNĚ I LOGICKY** na linku nad odpověď.

otázka: _____

Odpověď: Než jsem začal pracovat jako kreslíř ve zmíněném časopisu Širým světem, protloukal jsem se různě, nosil jsem kufry na nádraží, byl jsem aranžérem výkladních skříní a myslím, že jsem to dělal dobře.

otázka: _____

Odpověď: Bratr šel studovat na techniku a mě přijali ve 14 letech rovnou do druhého ročníku na akademii V Praze. Otec by nás oba na studiích neuživil, tak jsem zůstal v Praze a začal jsem se živit sám.

otázka: _____

Odpověď: Vůbec první knihu jsem ilustroval v 16 letech. Už tehdy jsem pracoval pro měsíčník Širým světem. V té době mi ale bylo velice zle. Byl jsem v Praze od 14 let sám, což bylo pro malíře v tehdejší době těžké.

otázka: _____

Odpověď: Už od 11 let jsem si kreslil lidské nástroje, obydlí nebo zbraně. Otec se vrátil z války, měli jsme dluhy, ale maminka viděla můj talent, tak mi pomohla dostat se na přijímací zkoušky na akademii.

³ <https://www.burianzdenek.cz/rzhovor.html> (upraveno)

ÚKOL 8: OTÁZKY s odpověďmi **SEŘAĎ** tak, **JAK BY MĚLY JÍT LOGICKY ZA SEBOU** podle toho, jak svůj život od dětství po dospělost autor popisuje. Čísla pořadí otázek 1–4 napiš dolevo do čtverečku k otázce.

ÚKOL 9: VYBER podle rozhovoru **VŽDY JEDNU Z MOŽNOSTÍ**, zda je následující tvrzení pravdivé, nepravdivé, nebo není uvedeno.

Zdeněk Burian měl štěstí, že mu rodina pomáhala v Praze.

ANO – NE – NENÍ UVEDENO

Svou první knihu ilustroval Zdeněk Burian v 16 letech.

ANO – NE – NENÍ UVEDENO

Časopis Širým světem, kde Zdeněk pracoval, vycházel jednou měsíčně.

ANO – NE – NENÍ UVEDENO

Zdeněk s bratrem chodili na základní školu v Brně.

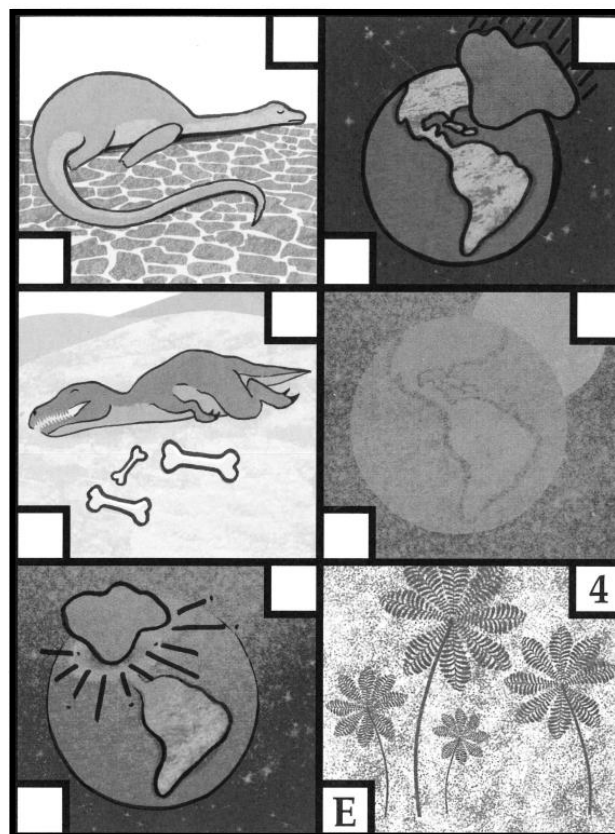
ANO – NE – NENÍ UVEDENO

Ve školním kole jsme si přečetli, jak patrně došlo k vyhynutí dinosaurů na konci druhohor. Planetka však nebyla ta, která dinosaury hned zabila, ještě horší byly následky. To se dozvíš v posledním komiksu⁴ – ale pozor, jeho části jsou zamíchané. Říd' se posledními dvěma úkoly 10–11.

ÚKOL 10: Každý obrázek má textový doprovod. **PŘÍŘAĎ KE KAŽDÉMU OBRÁZKU JEDNO PÍSMENO TEXTU**, který mu odpovídá. **PÍSMENA NAPIŠ DO LEVÉHO DOLNÍHO ROHU**, s jedním jsme ti pomohli.

ZKÁZA PŘIŠLA Z NEBE

- A) Po dopadu planetky si všichni dinosauři lehli a zemřeli.
- B) Na planetě Zemi se poté začaly neobyčejně rychle množit rostliny.
- C) Masožraví dinosauři tím ztratili svou obživu, neměli co lovit a vymřeli také.
- D) Prach obalil celou naši planetu a na dlouhá léta zakryl slunce.
- E) Kvůli nedostatku slunečního světla a tepla po dopadu na Zemi vyhynuly rostliny.
- F) K zemskému povrchu se řítil obrovský meteorit velký jako skála.
- G) Rostliny se uchovaly jako zkameněliny.
- H) Býložraví dinosauři kvůli nedostatku potravy vymřeli hladu.
- I) Po silném nárazu do planety se začalo zvedat velké mračno černého prachu.

ÚKOL 11: Jak jdou jednotlivé **OBRÁZKY** po sobě? **SEŘAĎ JE OD 1–6** tak, jak by měly logicky navazovat. **ČÍSLA PIŠ DO PRAVÉHO HORNÍHO ROHU** u každého obrázku, s jedním jsme ti opět pomohli.

DĚKUJEME ZA ÚČAST A DOUFÁME, ŽE SE TI ÚKOLY LÍBILY!

⁴ BÉZUEL, Sylvie. *Dinosauři: encyklopedie Larousse: knížka, kterou budete číst znovu a znovu!*. Pikola. Praha: Euromedia, 2018. ISBN 978-80-7549-710-9.